

KURS MOD EN SIKKER UDDANNELSE

En guide til lærlinge og praktikpladser i fiskeriet

Udgiver	Fiskeriets Arbejdsmiljøråd
Faglig redaktør	Flemming N. Christensen
Forfattere	Karsten Korsgaard Karina Bech Kjærgaard
Illustrationer	Niels Knudsen
Layout	Steen T. Sørensen

Guiden er finansieret af Fiskeafgiftsfonden

FORORD

Denne guide er lavet af Fiskeriets Arbejdsmiljøråd til lærlinge og praktikpladser i fiskerierhvervet.

Guidens formål er tidligt at forebygge ulykker og arbejdsskader hos primært lærlinge og nye fiskere og at fastholde dem i erhvervet, hvor de kan udgøre en stabil og sund arbejdsstyrke og bidrage til, at erhvervet fortsat har et sikkert og sundt arbejdsmiljø.

Statistikken viser, at de fleste arbejdsskader rammer personer i det første år, de er ansat på fartøjet. Det gælder derfor om at give lærlinge og de nye fiskere den bedste introduktion til erhvervet og den nye arbejdsplads.

Indholdet i guiden vil forberede lærlingen på at arbejde på et fiskefartøj, og den indeholder emner, der forbereder besætningen om bord på at være læreplads for lærlingen. Den giver ligeledes vejledning til- og beskriver vigtigheden af, at lærlingen får en grundig instruktion, hvor der er stor fokus på sikkerheden i forhold til de arbejdsopgaver, lærlingen skal deltage i.

Med venlig hilsen

Flemming N. Christensen
Fiskeriets Arbejdsmiljøråd

INDHOLD

KAPITEL 1

DET AT VÆRE LÆRLING I FISKERIERHVERVET

Velkommen om bord	5
Fiskeri – ikke kun et spændende arbejde, men også en livsstil	5
Et fiskefartøj som arbejdsplads/læreplads	6
Teamwork om bord	7

KAPITEL 2

ET GODT LÆRLINGEFORLØB FOR ALLE PARTER

Afklaring af forskellige spørgsmål og forventninger	8
Hjælp lærlingen godt i gang	8
Brug af uddannelsesbogen – som værktøj i praktikperioden	8
Opfølgning og kontakt mellem skolen og praktikstedet	9
Hvad vægter lærlingene ved deres praktikophold og praktiksted?	10
Hvilke egenskaber fremhæver skipperne ved en god lærling?	12

KAPITEL 3

GODE RÅD - DER HAR POSITIV INDVIRKNING PÅ ET GODT PRAKTIKFORLØB

Gode råd - der har positiv indvirkning på et godt praktikforløb	15
Hvad du som lærling selv kan bidrage med til et godt praktikforløb	16

KAPITEL 4

INSTRUKTIONER OG POLITIKKER OM BORD

Kend dit skib – gennemgang af fartøjet ved påmønstring	17
Introduktion til fartøjets rednings- og sikkerhedsudstyr	17
Politikker/holdning i forhold til rygning og alkohol	19
Lave sjov eller decideret mobning	19
Kommunikation, sprogbrug, jargon, og dialekt	19

KAPITEL 5

FAREMOMENTER, SIKKERHEDSKULTUR OG SIKKER ADFÆRD

Glid og fald	21
Klemskader	22
Risiko for at blive ramt	23
Farezoner/risikoområder	23
Løfte, skubbe eller trække byrder	23
Kemiske påvirkninger	25
Støjpåvirkninger	25
Skab en god sikkerhedskultur om bord	25
Forskel på sikker adfærd og risiko-adfærd	26
Arbejdspladsvurdering	27

KAPITEL 6

LOVGIVNING OG ANSVAR

Søfartsstyrelsens Meddelelse A	29
Lærepladsens ansvar i forhold til lærlingens sikkerhed	29
Tilpasning af arbejdsopgaver for lærlingen	29
Sikkerhedsinstruktioner er vigtige før arbejdsopgaven påbegyndes	29
Lærlingens ansvar for sin egen sikkerhed	29

KAPITEL 7

ARBEJDSULYKKE OG FORSIKRINGSFORHOLD

Hvordan er lærlingen forsikret	30
Fremgangsmåde for anmeldelse af arbejdsskade/ulykke med lærling	31

KAPITEL 8

ÅRETS PRAKTIKPLADS/ÅRETS LÆRLING

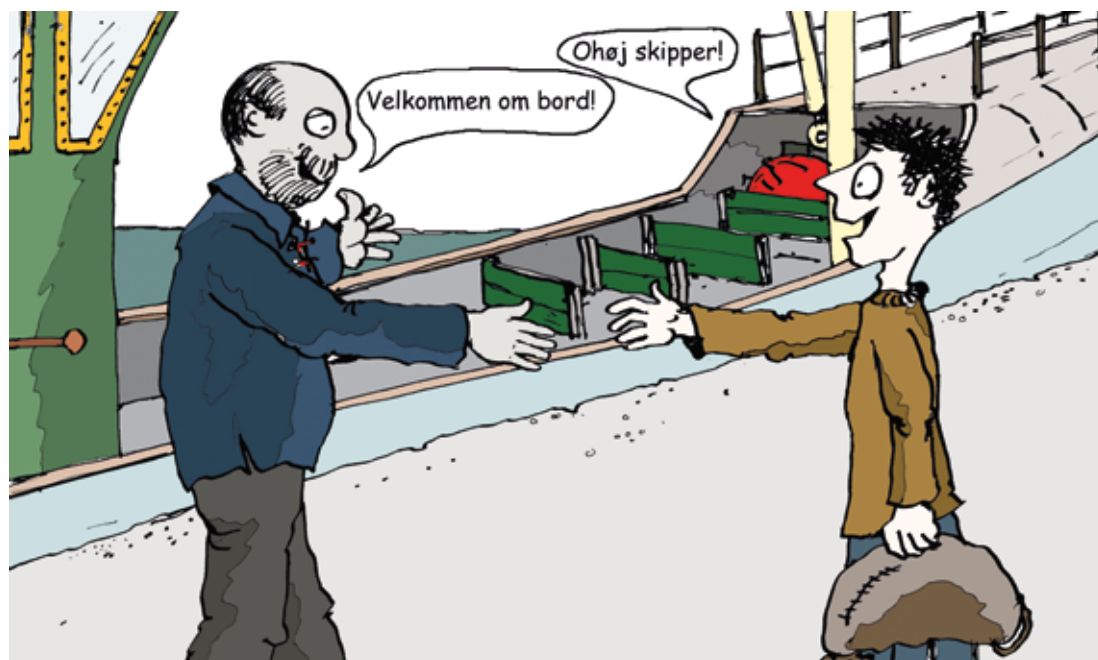
Om kåring af årets praktikplads	32
Om kåring af årets lærling	33

SKIBSUDTRYK

	34
--	----

KAPITEL 1

DET AT VÆRE LÆRLING I FISKERIERHVERVET

Velkommen om bord

Det er vigtigt, at man om bord har forberedt sig på, at lærlingen kommer, og at der bliver taget godt imod ham. For mange lærlinge er det en hel ny verden, de træder ind i. Sørg for, at lærlingen føler sig velkommen og hurtigt bliver vist til rette om bord.

Fiskeri – ikke kun et spændende arbejde, men også en livsstil

Det at være fisker er et spændende og udfordrende arbejde, hvor man arbejder midt i naturen og høster af havets rigdomme. Der er mange gode naturoplevelser, men også tidspunkter hvor man oplever, hvilke kræfter havet har, hvilket man både skal have respekt for og tage sig i agt for.

Det at arbejde på et fiskefartøj betyder ofte, at man har et koncentreret arbejde, når man er om bord. Men til gengæld kan man også have længere friperioder. Det kan f.eks. være, at fartøjet ligger i havn på grund af vejforholdene eller reparationer, eller dele af besætningen skiftes til at have fri.

Man skal være forberedt på, at det ikke altid kan lade sig gøre at deltage i familiefester, fest hos vennerne eller en tur i byen i weekenden. Har man brug for at være hjemme på et bestemt tidspunkt, skal det planlægges i god tid. Kommer man som lærling ikke fra en fiskerfamilie, kræver det måske en vis tilvæning hos pårørende og venner. Derfor er det at være fisker ikke kun et arbejde, men også en livsstil.

Som fisker må man gerne være stolt af sit erhverv, og det er ikke alle, der kan blive fisker. Det kræver ret meget at blive en god fisker, hvad enten det er som skipper i styrehuset, fisker på dækket, have ansvar for fartøjets maskineri eller stå for madlavningen om bord.

Et fiskefartøj som arbejdsplads/læreplads

Som fisker har man en arbejdsplads, der ofte er i bevægelse. Fartøjet bliver påvirket af bølgerne og kan både bevæge sig fra side til side og op og ned. Især som nystartet lærling kræver det noget tilvænnning, inden det bliver naturligt at færdes om bord, specielt under dårlige vejrforhold. Det gælder om at lære at holde balancen og holde fast. Vær altid opmærksom på, hvor det er sikkert at holde fast, så du hurtigt kan "give en hånd til skibet", når du får brug for det.

Undgå så vidt muligt at stå med ryggen til søen. Det er vigtigt at holde øje med omgivelserne, så man kan se, hvis fartøjet bliver ramt af en stor bølge. Det kaldes ofte for en "forkert" sø.

Søsyge er som regel en naturlig del, når man starter, men det går oftest ret hurtigt over. Det er ikke noget, man behøver at skjule, men det kan godt være lidt til morskab for de øvrige om bord. Det er sikkert noget, de alle selv har oplevet i en eller anden grad.

Nogle vil også kunne opleve hjemve. Det er ikke unaturligt at opleve hjemve. Det hjælper at snakke om det og ikke isolere sig med sine tanker.

Et fiskefartøj er en lille samfund, der skal kunne fungere under alle forhold, og besætningen er som en familie, der skal få fællesskabet til at fungere.

Arbejdet drejer sig først og fremmest om at få fanget nogle fisk og få dem om bord, hvorefter der foretages en fangstbehandling afhængig af, om det er konsumfisk eller industrifisk. Ud over det, er der fra tid til anden, nogen som skal fungere som smed, elektriker, trawlbinder, brandmand, sygdomsbehandler, kok, bager, maskintekniker, rengøringsassistent osv.

Teamwork om bord

Teamwork handler i høj grad også om sikkerheden, når arbejdet om bord udføres. Når lærlingen skal indgå i dette teamwork, er det meget vigtigt, at der holdes et vågent øje med ham i alle arbejdssituationer, og at man hjælper og støtter ham i at udføre sit arbejde på en sikker og forsvarlig måde.

Om bord på fartøjerne er der som oftest kun lige den besætning, der er nødvendig, for at fiskeriet kan udføres, og lærlingen bliver derfor hurtigt en del af det teamwork, hvor man løfter i flok og klarer de opgaver, der er om bord.

Som på alle andre arbejdspladser er der både arbejdsopgaver, der er meget spændende og arbejdsopgaver, der er mindre spændende. Som lærling skal man også deltage i de mindre spændende arbejdsopgaver og huske

på, at der helt sikkert er en mening med, at de skal udføres, selvom de kan virke kedelige.

Der kan være tidspunkter, hvor lærlingen ikke kan deltage i arbejdsopgaverne - det kan f.eks. være af sikkerhedsmæssige årsager under dårlige vejrforhold. Så husk, at man også kan lære noget af "kun" at kigge på og observere fra en sikker placering.

Mange har nok oplevet, at en person, man forventer er ude på dækket, pludselig ikke er at se længere, og man er uvis om, hvor han er - det kan godt give en vis bekymring. For lærlingen er det vigtigt at huske på, at nogen om bord skal vide, hvor man opholder sig, at man f.eks. ikke går alene på dækket eller i maskinrummet uden at give besked. Man skal hele tiden af hensyn til sikkerheden være opmærksom på hinanden.

KAPITEL 2

ET GODT LÆRLINGEFORLØB FOR ALLE PARTER

Afklaring af forskellige spørgsmål og forventninger

Når lærlingen starter, vil der helt sikkert være en række uafklarede spørgsmål.

Gør lærlingen opmærksom på, hvordan I ser lærlingens rolle om bord, og hvad I forventer af ham. Fortæl ham hvordan I vil inddrage ham i de daglige gøremål om bord, og hvordan den normale arbejdsfordeling er blandt besætningen. Gør lærlingen opmærksom på, hvis der er nogle bestemte krav, I stiller til ham. De fleste lærlinge vil faktisk gerne have nogle rammer, de kan navigere inden for. De har heller ikke noget imod at have et ansvar for det, de skal lave, når det er opgaver, de formår at udføre.

Såfremt det er muligt, er det godt for lærlingen at få noget at vide om fangstretjernes normale længde og den forventede fordeling mellem arbejdstid og fritid om bord.

Som lærling er det vigtigt, at man oplyser besætningen om eventuel personlige eller helbredsmæssige forhold, der kan have betydning for sikkerheden under praktikopholdet. Det kan f.eks. være ordblindhed, som er vigtig at tage højde for, når fartøjets arbejdspladsvurdering og andre skriftlige instruktioner bliver gennemgået ved påmønstring.

Hjælp lærlingen godt i gang

På fartøjer med flermandsbesætning kan det være en god ide, at én bestemt person om bord påtager sig "mentorrollen", som den der hjælper og rådgiver lærlingen. Det må meget gerne være en anden end skipperen. Det er vigtigt, at denne person har tid og lyst til at tage sig af lærlingen og hjælpe ham, tale med ham og give ham inspiration. For lærlingen kan det være en stor omvæltning at være væk fra den nærmeste familie i flere dage, så det er også vigtigt, at han bliver tryk ved én, som han har mulighed for at drøfte mere personlige emner med.

Brug af uddannelsesbogen – som værktøj i praktikperioden

Det er vigtigt at bruge uddannelsesbogen, da den skal være med til at sikre, at lærlingen kommer gennem de relevante faglige emner i praktikperioden. Det er også i uddannelsesbogen, at skipperen har mulighed for at kommentere og skrive ekstra notater omkring elevens indsats om bord.

Lærlingen får ved uddannelsesstart udleveret en uddannelsesbog sammen med kontrakten. Bogen skal løbende udfyldes i samarbejde med skipper eller den, der er ansvarlig for lærlingen om bord.

Der kommer nyt indhold i uddannelsesbogen efter endt skoleophold, og bl.a. derfor er det vigtigt, at lærlingen husker at tage bogen med på skolen igen.

Bogen bruges af uddannelseskonsulenterne til at tjekke, at lærlingen kommer omkring de relevante emner, og samtidig får Fiskeriskolens konsulenter mulighed for at se skipperens vurdering af lærlingen på de forskellige områder.

Opfølgning og kontakt mellem skolen og praktikstedet

Uddannelseskonsulenterne på Fiskeriskolen kontakter skipperne om bord på de forskellige fartøjer for først at finde en introhyre til lærlingen, hvor han er om bord 1 til 2 fangstrejser. Der etableres en kontakt mellem skipper og lærling, og efter endt introophold kontaktes skipperen igen af uddannelseskonsulenterne med henblik på evaluering af introforløbet.

Konsulenterne kontakter derefter skipperne med henblik på at etablere en uddannelsesaftale. Når denne er på plads, og lærlingen er påmønstret, fremsendes uddannelsesaftale/elevkontrakt og uddannelsesbogen fra skolen. Aftalen underskrives af både skipper og lærling og returneres til Fiskeriskolen.

I uddannelsesaftalen/elevkontrakten er lærlingens betingelser og forhold beskrevet, og her er det bl.a. præciseret, at lærlingen er forsikringsmæssigt dækket ind gennem kontrakten med Danmarks Fiskeriforening PO.

Uddannelseskonsulenterne følger op på eleven, inden den 3 måneders prøveperiode er udløbet men opfordrer skipperne til en løbende kontakt og opdatering.

Når lærlingen er inde på skoleophold, afholder konsulenten også samtale med lærlingen omkring praktik- og skoleophold.

Hvad vægter lærlingene ved deres praktikophold og praktiksted?

En god læreplads er et sted med en besætning, som giver sig god tid og plads til at sætte den enkelte elev ind i tingene.

”

Mike Carstensen

En god læreplads er folk der gerne vil lære fra sig og ikke mindst en rar besætning, som tager sig godt af én.

”

Mike Bjerre

En god læreplads værdsætter én og de ting du gør. Det vigtigste er den besætning, man arbejder sammen med - Det er altafgørende.

Tobias Haakesen

En god læreplads er godt arbejdsmiljø, som man lærer af. Jeg vil gerne mærke, jeg gør en forskel, og der er en grund til, jeg laver det, jeg gør.

Christoffer Agerholm

En god læreplads er retfærdig behandling, gode folk og forhold ombord.

Jonas Nanning

Hvilke egenskaber fremhæver skipperne ved en god lærling?

En god lærling er én, der går op i det og er ansvarlig for det, han skal lave om bord. Han skal være hjælpsom og selv tage initiativ til at give en hånd med, hvor der er brug for det. Det er vigtigt, at han hele tiden har i bagehovedet, hvor han har fået at vide, at farerne kan være.

*Brian Bloch Larsen
Fiskeskipper*

En god lærling er for mig en person, der viser interesse og er nysgerrig for det, der foregår om bord. Det skal både være, når det drejer sig om fiskeri og ikke mindst, når det drejer sig om sikkerheden om bord. Han bliver selvfølgelig instrueret, når han starter, men der er mange ting at huske på, så for os er en god lærling én, der stiller mange spørgsmål. En god lærling er også den, der kommer op i styrehuset og viser interesse for det, der foregår der og stiller spørgsmål til tingene i stedet for bare at sætte sig foran fjernsynet eller computeren.

*Niels Arne Hounisen
Fiskeskipper*

En god lærling, forventer jeg, har interesse for fiskeriet – og han vil det! Han skal være nærværende og bidrage til, at arbejdet bliver gjort. Han skal kunne tage noget af sig selv og være ansvarsbevidst for det arbejde, han udfører. Sikkerheden om bord er for mig vigtig, og lærlingen skal også være særlig opmærksom på dette. Jeg forventer, at han stiller spørgsmål både til fiskeriet og sikkerheden om bord.

*Christian Pilegaard
Fiskeskipper*

En god lærling behøver ikke at vide så meget om fiskeri på forhånd, men han skal vise interesse og være villig til at tage imod læring om bord - så lærer han det hen ad vejen. Han skal lytte til de råd og vejledninger, vi giver ham, og han skal lære at følge de sikkerhedsinstruktioner, han får. Det er specielt vigtigt, at han har forståelse for at tænke sikkerhed under arbejdet, inden han får lov til at deltage i arbejdsopgaver ved netromler og i nærheden af trawlskovlene. Han skal være venlig og imødekommende og rette sig efter det, der bliver sagt.

*Kurt Adersen
Fiskeskipper*

En god lærling skal først og fremmest være interesseret i det, der foregår og gå ind for sagen. Han skal kunne gøre noget af sig selv og ikke være bange for at tage fat og give en hjælpende hånd, hvor der er brug for det. Nogen gange kan det godt være nødvendigt at sige tingene flere gange til lærlingen - det gør vi også gerne. En god lærling er ham, der stopper op og stiller spørgsmål eller giver en tilkendegivelse af, om han har forstået det, der er blevet sagt, eller det han skal gøre. Misforstået kommunikation kan være årsag til ulykker – og dem skal vi undgå! Vi oplærer lærlingen i at tænke et skridt længere frem end nuet, så der også derved undgås uheldige episoder eller ulykker.

*Nils Erik Jensen
Bundgarnsfisker*

KAPITEL 3

GODE RÅD - DER HAR POSITIV INDVIRKNING PÅ ET GODT PRAKTIKFORLØB

Lad lærlingen føle sig hjemme og føle sig værdsat af alle om bord

At være værdsat giver blandt andet en uvurderlig motivation og lyst til at møde til den aftalte sejtid og gøre sit bedste hver dag.

Mød lærlingen, der hvor han er i forhold til uddannelsesforløbet – og ikke hvor lærlingen forventes at være efter endt uddannelse

Måske ved lærlingen ikke alt det, som du/I forventede – men det kommer - især hvis der skabes gode relationer mellem lærlingen og praktikpladsen.

Giv lærlingen lyst, plads og tid til at lære

Vær et godt forbillede for lærlingen. Giv lærlingen tid til at lære tingene på en god, forsvarlig og sikker måde.

Giv lærlingen klare retningslinjer for mål og rammer for forløbet om bord

Det er vigtigt for lærlingen at vide, hvad der er acceptabelt, og hvad der ikke er acceptabelt om bord. Brug uddannelsesbogen gennem forløbet og hjælp lærlingen med at nå målene.

Giv løbende tilbagemelding på lærlingens indsats og udvikling

Gør lærlingen noget godt eller skidt, så kommenter det – men husk at gøre det på en konstruktiv, ordentlig og respektfuld måde – respekt avler respekt.

Hvad du som lærling selv kan bidrage med til et godt praktikforløb!

At du er engageret i din uddannelse og arbejdet om bord

Uanset hvor langt du er i din uddannelse, vil du altid kunne lære noget nyt. Viser du engagement og har interesse for at lære noget, så får du et praktikforløb, hvor kollegaerne om bord har lyst til at lære fra sig og bidrage til, at du får en god uddannelse.

At du viser, at du gerne vil lære, hjælpe til og indgå i fællesskabet om bord

Tag aktiv del i arbejdet om bord – også de mindre spændende opgaver. Tilbyd din hjælp og afvent ikke altid, at besætningen beder dig om hjælp til opgaver.

At du respekter og følger de sikkerhedsregler, der er om bord, og de anvisninger og instruktioner der gives

Sæt dig godt ind i de sikkerhedsregler der er om bord – respekter dem og stil spørgsmål, hvis du ikke helt forstår dem. Tag godt imod de anvisninger og instruktioner du får. Det handler om at gøre tingene på en forsvarlig og sikker måde.

At du spørger, når der er noget du ikke forstår eller gerne vil vide

Vær ikke bange for at stille spørgsmål. Det viser blot, at du er interesseret og gerne vil gøre tingene så godt som muligt. Det kan være med til, at du ikke misforstår noget, der kan være medvirkende til ulykker eller kritiske situationer for dig eller dine kollegaer.

At du som lærling arbejder på, at være en god kollega for de øvrige om bord

Om bord på et fiskefartøj vil der ofte være et stærkt sammenhold. Vær deltagende i de fælles aktiviteter. Husk på at du er både en del af det faglige team om bord og det fælles sociale liv.

Administrer din fritid om bord på en fornuftig måde

Om bord på et fiskefartøj kan arbejdsopgaverne ikke altid forudses, der kan f.eks. pludselig være fiskeredskaber, der skal repareres eller en stor fangst, der skal håndteres. Et godt råd er, at du først og fremmest får søvn og hvile, når der er mulighed for det, så du er klar til disse situationer.

KAPITEL 4

INSTRUKTIONER OG POLITIKKER OM BORD

Kend dit skib – gennemgang af fartøjet ved påmønstring

Det er vigtigt at lærlingen får en gennemgang af fartøjet. Sæt ord på det han får at se undervejs og vær åben for spørgsmål. Gør lærlingen opmærksom på, at det vigtigt, at han stiller spørgsmål og gør lærlingen opmærksom på, at I om bord ikke har en forventning om, at han ved alt og kender til alt på et fiskefartøj fra første dag.

Introduktion til fartøjets rednings- og sikkerhedsudstyr

- Sørg for at lærlingen får en grundig gennemgang af alt rednings- og sikkerhedsudstyr om bord.
- Brug af redningsmidler har han lært noget om på skolen, men vær opmærksom på at han måske ikke lige kender den type, der er om bord.
- Vis lærlingen hvor nødudgange og flugtveje er placeret.

- Vis lærlingen hvor brandslukningsmateriel er placeret og gør ham opmærksom på de forskellige sikkerhedsskilte, der er opsat rundt omkring på fartøjet.
- Vis lærlingen hvordan sikkerhedsanordningerne ved døre og luger fungerer og anvendes.
- Sørg for at lærlingen er bekendt med, hvilke døre og luger der, af sikkerhedsmæssige årsager, skal være lukket og sikret under sejlads.

En god øvelse for lærlingen er, at der efterfølgende stilles spørgsmål til det, han har fået vist og gennemgået. Spørg f.eks. om:

- **Hvad vil du gøre hvis....?**
- **Hvor kan du finde....?**
- **Hvad betyder....?**
- **Hvad er din opgave....?**
- **Hvordan vil du bruge....?**

Lærlingen kan også få udbytte af, at han inddrages i forbindelse med afholdelse af øvelser, og når der foretages tjek af rednings- og sikkerhedsudstyr om bord.

Den her skal vi snart ha` skiftet

Politikker/holdning i forhold til rygning og alkohol

Der er både rygere og ikke rygere blandt lærlingene. Når lærlingen kommer om bord, er det vigtigt at han gøres opmærksom på, hvordan fartøjets politik er med hensyn til rygning, hvor må man evt. ryge og hvor må man ikke. Mange fartøjer har ligeledes en klar holdning til indtagelse af alkohol om bord. Gør lærlingen opmærksom på, hvordan den er. Gør ham ligeledes opmærksom på, hvordan I forventer og forlanger, at han møder op, når han skal med ud at sejle.

Lave sjov eller decideret mobning

De unge mennesker er gennem hele deres opvækst blevet belært om mobning. Der kan godt laves lidt sjovt med hinanden om bord, men vær opmærksom på, at det skal være sjovt for begge parter, og på hvordan lærlingen modtager det. Accepter hvis lærlingen siger fra og tag det som noget positivt.

Kommunikation, sprogbrug, jargon og dialekt

Misforståelser i kommunikationen om bord kan medføre, at noget går galt og endda medføre risiko for arbejdsulykker enten direkte eller indirekte. Hvis den normale arbejdsgang er brudt, så kan risikoen for ulykker ligeledes øges.

Vær særlig opmærksom på, at der i forbindelse med kommunikationen med lærlingen kan være fagudtryk, han endnu ikke har lært, eller der kan opstå misforståelser på grund af forskellige dialekter. Gør derfor lærlingen opmærksom på, hvordan og hvornår han skal give tilbagemeldinger under de forskellige arbejdssituationer.

Som lærling kan tonen måske til tider være kontant og lyde hård. Der kan f.eks. godt blive råbt i pressede situationer eller situationer, der kan blive farlige. Det kan for nogle lærlinge godt kræve en vis tilvænnning.

Selvfølgelig kan der opstå situationer om bord, hvor man bliver uenige. På en arbejdsplads, hvor man ud over at arbejde også bor sammen, er det meget vigtigt, at man på en god måde får ryddet misforståelser og uoverensstemmelser af vejen og kommer videre.

KAPITEL 5

FAREMOMENTER, SIKKERHEDSKULTUR OG SIKKER ADFÆRD

I skoleforløbet lærer lærlingene noget om arbejdssikkerhed, men det er først i forbindelse med praktikopholdet, at de skal lære at udvise sikker adfærd og gøre arbejdet på en forsvarlig måde. Det er vigtigt at være opmærksom på dette og hjælpe lærlingen med at forholde sig til faremomenterne på en respektfuld og sikker måde. Det er her, de erfarne fiskere om bord skal være rollemodeller for lærlingen og hjælpe ham med indlæring af sikker adfærd og gode vaner.

Glid og fald

Da fartøjet er i bevægelse, er en af de største farer glid og/eller fald. Denne type ulykker ses også i forbindelse med, at man skal til eller fra fartøjet, når det er i havn. Glid og fald kan så efterfølgende give skader af forskellig karakter, lige fra forstuvninger/forvridninger til de mere alvorlige ulykker som fx. knoglebrud og kraniebrud.

Det er derfor vigtigt at have fokus på, at lærlingen oplæres i en sikker adfærd, hvor han er opmærksom på disse farer, når han færdes rundt på fartøjet eller skal til/fra fartøjet under havneophold.

I forbindelse med færdsel på lejdere, hvad enten det er inde i apteringen, nede i maskinrummet eller nede i fartøjets lastrum, skal lærlingen være særlig varsom. Et godt råd er, altid at have front ind mod lejderen og holde fast – det kan lyde simpelt, men det kan være med til at forhindre ulykker.

Gør det til en god vane, at bruge den sikre adfærd under alle vejrforhold og sørg for at anvende godt fodtøj, der er skridsikker og sidder fast på foden. Anvend altid det sikkerhedsudstyr, som situationen kræver f.eks. hjelm, oppustelig arbejdsvest, faldsikring eller livline.

Klemskader

En anden alvorlig fare er risiko for klemskader eksempelvis under arbejde ved nettromler og styrestænger eller i forbindelse med arbejde ved trawlskovle eller kædeklump/rulleklump.

Det er tunge grejer, der ofte er tale om, og ulykkerne der ofte ses her, kan være meget alvorlige f.eks. lukkede og åbne knoglebrud eller mistede lemme dele. Det kan også være alvorlige sårskader.

For skipper og besætning er det vigtigt at holde et vågent øje med lærlingen, og for lærlingen er det vigtigt at følge de anvisninger, han får af besætningen. Han skal være særdeles opmærksom og have respekt for de kræfter, der er tale om og ikke tage chancer. Kommunikation uden misforståelser er ligeledes en vigtig del af forebyggelsen af ulykker.

Når lærlingen arbejder ved nettromler, garnhaler eller andet dæksmaskineri, der kører rundt, og hvor man har kontakt med fiskeredskaberne, skal lærlingen instrueres i, hvor og hvordan det er sikkerhedsmæssigt forsvarligt at tage fat på redskaberne.

Risiko for at blive ramt

Der kan også være risiko for at blive ramt eller komme i klemme ved noget, der falder ned, f.eks. blokke, tovværk eller wirer, der brister eller slår tilbage. Det kan også være emner, der bliver løftet med spil eller kran, der kan falde ned eller komme i slyng. Det kunne f.eks. også være løftet, der tages om bord med fisk, fiskepumpen der bliver af- eller påmonteret, håndtering af fiskekasser i lasten eller i forbindelse med losningen.

Farezoner/risikoområder

For at undgå arbejdsulykker, hvor man kommer i klemme eller bliver ramt af "noget", er det vigtigt at være opmærksom på disse farezoner eller risikoområder. Gør det klart for lærlingen, hvor disse områder er. Påmind ham om det, hvis han på et eller andet tidspunkt opholder sig i et risikoområde.

Løfte, skubbe eller trække byrder

I fiskeriet kan der fortsat være manuelle håndteringer af redskaber eller af fangsten på dækket og i lasten. Det kan give pludselige løfteskader eller nedslidninger på sigt. Mange fartøjer har gjort en stor indsats for at reducere de tunge løft ved bedre indretninger på dækket og i lasten. Som ung tænker man måske ikke så meget på at anvende de rigtige teknikker, når man løfter, skubber eller trækker. Hjælp lærlingen på vej, så han ikke pådrager sig skader eller nedslidninger på bevægeapparatet. Gør lærlingen opmærksom på at bruge den rigtige teknik og sørg for, at han anvender eventuelle hjælpeanordninger. Hjælp hinanden med at løfte, hvis byrden er tung. Vær opmærksom på, at de fysiske påvirkninger bliver endnu større i forbindelse med, at fartøjet bevæger sig.

Det er sejt - at være sikker

Kemiske påvirkninger

I forbindelse med rengøring og afrensning om bord kan lærlingen komme i kontakt med kemiske rengøringsmidler. Sørg for at han er instrueret i fartøjets arbejdspladsbrugsanvisninger for produkterne og sørg for, at han anvender de foreskrevne personlige værnemidler. Vær opmærksom på, at der kan være kemiske produkter, som unge under 18 år ikke må anvende.

Støjpåvirkninger

Hvis der om bord er områder, hvor der er højt støjniveau f.eks. i maskinrummet, så gør lærlingen opmærksom på brugen af høreværn, når skiltningen påbyder det.

Skab en god sikkerhedskultur om bord

Når en lærling skal med om bord, kan det være en god idé at kigge med kritiske øjne på den sikkerhedskultur, der er om bord på fartøjet. Måske kan der justeres eller strammes op på nogle områder eller måder at håndtere sikkerheden på.

Når man vil forebygge arbejdsulykker om bord, handler det først og fremmest om at skabe en god sikkerhedskultur og udvise sikker adfærd.

Ved at udvikle en god sikkerhedskultur, kan man forbedre sikkerheden og ad den vej nedbringe risikoen for arbejdsulykker. Det er vigtigt at forebygge ved at tale om sikkerhed og bruge erfaringerne fra situationer, hvor det har været tæt på at gå galt – såkaldte nearmiss hændelser.

En god sikkerhedskultur er ikke noget, der kommer fra den ene dag til den anden. Det kræver, at der hele tiden holdes stor fokus på sikkerheden og adfærden. Kulturen bliver skabt over tid ved en fælles indsats.

SIKKERHED ER EN FÆLLES OPGAVE!

Forskel på sikker adfærd og risiko-adfærd

Sikker adfærd er den adfærd, der er nødvendig for at undgå ulykker.

Et eksempel på sikker adfærd, kan f.eks. være at benytte det rigtige sikkerhedsudstyr i forbindelse med, at arbejdet udføres.

Risiko-adfærd er opførsel, der øger risikoen for ulykkestilfælde. Risiko-adfærd bidrager ofte som en væsentlig årsag til ulykkestilfælde om bord på et fiskefartøj.

Det handler ikke kun om at registrere og "fange folk" i risiko-adfærd men også i høj grad om at tilskynde, at der udvises sikker adfærd som en naturlig del i forbindelse med, at arbejdet udføres om bord. Det er særdeles vigtigt, at lærlingen lærer at udvise sikker adfærd.

Derfor er det vigtigt, at de øvrige om bord er gode rollemodeller for lærlingen.

Eksempler på, hvad der kan bidrage til en sikker adfærd om bord

- Brug af korrekte arbejdsstillinger
- Korrekt placering i forhold til eventuelle fareområder om bord
- Undgåelse af farlige metoder eller procedurer ved arbejdets udførelse
- Anvendelse af personlige værnemidler
- Korrekt anvendelse af dæksudrustning, maskineri og andet udstyr
- Opmærksomhed på forholdene om bord og de påvirkninger, der kommer fra omgivelserne
- Kend til anvendelse af sikkerhedsanordninger om bord
- Korrekt anvendelse og placering af hænder, fødder og/eller andre kropsdele
- Klar og tydelig kommunikation
- Følg altid sikkerhedsreglerne på dit fartøj
- Brug af korrekte teknikker til at løfte, skubbe eller flytte byrder
- Hold fartøjets APV/APB opdateret
- Den hastighed hvormed arbejdet udføres, bør tilpasses i de enkelte situationer

Gode råd der kan styrke sikkerhedskulturen om bord

- Skipperen skal gå forrest, men de ansatte skal også være med.
- Gør sikkerhed til noget, der dagligt tales om i f.eks. styrehuset eller messen.
- Forsøg at skabe en kultur, hvor det er legalt at tale om fejl og nearmiss med henblik på at lære af dem.
- Signaler at I tager sikkerheden alvorligt om bord.
- Vis i handlinger at sikkerheden er vigtig og inddrag besætningsmedlemmerne.
- Fokus skal være på, hvad der gik galt, og hvordan man kan undgå lignende hændelser og ikke på, hvem der har skylden.
- Opdager I et sikkerhedsproblem, så løs det med det samme.
- Sørg for at lærlinge og nyansatte får en relevant introduktion og vejledning i sikker udførelse af arbejdet.
- Hvis du ser noget, som kan føre til en ulykke, så STOP og sørg for, at det ikke sker.

Arbejdspladsvurdering

Lærlingen skal have gennemgået skibets arbejdspladsvurdering. Sæt tid af til gennemgå den sammen med ham, stil spørgsmål til lærlingen for at sikre at han også forstår betydningen og vigtigheden af det, der er skrevet i fartøjets APV. Husk at en gennemgang af arbejdspladsvurderingen ikke kan stå alene, men brug den sammen med en fyldestgørende instruktion i de forskellige arbejdsopgaver, som lærlingen kommer til at deltage i.

Sikre altid at lærlingen har opnået den viden, der er tilstrækkelig, for at han kan udføre arbejdet på en fuldt forsvarlig måde.

Den bedste og sikreste måde lærlingen kan komme i gang med en arbejdsopgave på er, at han, efter en grundig instruktion, først ser arbejdsopgaven blive udført af en erfaren fisker, hvorefter han selv udfører arbejdsopgaven under opsyn og vejledning af den erfarne fisker.

Vær opmærksom på, at der oftest i handlingsplanerne i fartøjets APV er lagt vægt på, hvordan man skal agere i forbindelse med, at arbejdsopgaverne udføres. Giv lærlingen klar besked på, hvor det er sikkert at opholde sig, når han ikke deltager i arbejdsopgaven.

KAPITEL 6

LOVGIVNING OG ANSVAR

Søfartsstyrelsens Meddelelse A

I "Meddelelser fra Søfartsstyrelsen A, teknisk forskrift om arbejdsmiljø i skibe" findes lovgivningen, der er gældende for alt erhvervmæssigt arbejde, der udføres om bord. I kapitel 1, afsnit B er reglerne for "Unge arbejde i skibe" beskrevet.

Lærepladsens ansvar i forhold til lærlingens sikkerhed

Ved beskæftigelse af lærlinge skal der, ifølge lovgivningen, bl.a. ved valg af arbejdsopgaver og ved arbejdets planlægning og tilrettelæggelse drages omsorg for, at arbejdet kan udføres sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt.

Tilpasning af arbejdsopgaver for lærlingen

Ifølge lovgivningen skal foranstaltninger iværksættes på baggrund af en vurdering af de risici, arbejdet frembyder for de unge, idet der især skal tages hensyn til de særlige risici, der skyldes deres manglende erfaring, manglende bevidsthed om risici eller det forhold, at de endnu ikke er fuldt udviklede. Der skal endvidere tages hensyn til de fysiske, biologiske, kemiske samt psykiske påvirkninger på såvel kort som langt sigt, som de unge kan blive udsat for.

Sikkerhedsinstruktioner er vigtige før arbejdsopgaven påbegyndes

Ifølge lovgivningen skal skipperen sørge for, at de unge får en grundig oplæring og instruktion i at udføre deres arbejde på en farefri måde, herunder at gøre de unge bekendt med de foranstaltninger, der er truffet med hensyn til deres sikkerhed og sundhed.

Hvor der skal findes brugsanvisninger vedrørende stoffer og materialer, tekniske hjælpemidler m.v. til brug for besætningen under arbejdet, skal skibsføreren sørge for, at de unge er fortrolige med de oplysninger, der fremgår af brugsanvisningen.

Arbejdet skal udføres under effektivt tilsyn af en person, der er fyldt 18 år og har fornøden indsigt i arbejdets art.

Lærlingens ansvar for sin egen sikkerhed

Som lærling, er det særdeles vigtigt at forholde sig til sin egen sikkerhed. Tag også selv ansvar for din egen sikkerhed, og de handlinger du udfører. Følg de anvisninger og instruktioner der bliver givet og brug de personlige værnemidler, der er påkrævet, for at arbejdet kan udføres sikkert og forsvarligt. Tag del i sikkerhedskulturen om bord. Stil altid spørgsmål, hvis du er det mindste i tvivl om, hvorvidt du har forstået opgaven.

KAPITEL 7

ARBEJDSULYKKE OG FORSIKRINGSFORHOLD

Hvordan er lærlingen forsikret

Lærlinge, der er om bord på fartøjerne, har kontrakt med DFPO (Danmarks Fiskeriforening Producent Organisation). DFPO har tegnet en arbejdsskadeforsikring for lærlingene hos Danske Fiskeres Forsikring. Det er altså ikke det enkelte fartøj, der skal tegne denne forsikring for lærlingen.

Fremgangsmåde for anmeldelse af arbejdsskade/ulykke med lærling

Lærlingen bliver udsat for en arbejdsskade / ulykke

- Skipperen kontakter den lokale fiskeriforeningskontor (DFPO kontor) for udfyldelse af en skadesanmeldelse
- Der skal ligeledes foretages en anmeldelse i EASY systemet
- Arbejdsskadeforsikringen er tegnet af DFPO i Danske Fiskeres Forsikring og police nr. 19872 skal benyttes ved skadesanmeldelse af lærlingen
- Kopi af anmeldelsen sendes til:

Orientering til Fiskeriskolen

Skipper/rederi
og Danmarks
Fiskeriforening PO

Danske
Fiskeres
Forsikring

Skadelidte

Søfartsstyrelsen

Sikkerhedsorganisation
(Fiskeriets
Arbejds miljøråd)

Anmeldelsen behandles i sikkerhedsudvalget (HSU)

KAPITEL 8

ÅRETS PRAKTIKPLADS OG ÅRETS LÆRLING

Om kåring af årets praktikplads

Som lærling har du mulighed for at indstille din praktikplads til "Årets praktikplads".

Du kan indstille praktikpladsen, hvis du under dit praktikophold om bord på fartøjet har oplevet et godt læringsmiljø, hvor besætningen har udvist interesse i og bidraget til, at du har fået en forståelse for, hvad et godt og sikkert arbejdsmiljø er.

I forbindelse med udførelse af dit arbejde om bord, skal der være lagt stor vægt på sikkerheden og arbejdsmiljøet for dig og dine kollegaer.

Andre positive oplevelser under praktikopholdet vil ligeledes blive taget med i vurderingen, når bestyrelsen for Fiskeriets Arbejdsmiljøråd udvælger årets praktikplads blandt de indstillede fartøjer. Lav selv din indstilling eller søg eventuelt hjælp hos uddannelseskonsulenterne på Fiskeriskolen.

Med titlen følger en gavecheck, der skal anvendes til velfærd om bord på fartøjet. Tidspunktet for indsendelse af indstillingerne bliver annonceret via www.f-a.dk og i Fiskeri Tidende.

Om kåring af årets lærling

Når "Årets Unge Fisker" blandt lærlingene skal findes, sker det efter indstilling fra skipperne blandt de unge, der har gennemført ungdomsuddannelsen og har fået overrakt Erhvervsfiskeriets Blå Bevis. Udtalelser og vurderinger fra Fiskeriskolens undervisere og uddannelseskonsulenter inddrages i valget af "Årets Unge Fisker".

En gang om året afholder Danmarks Fiskeriforening PO en festlig overrækkelse af det Blå Bevis, som er erhvervsfiskeriets bevis på, at lærlingen har gennemgået den 2 årige uddannelse til erhvervsfisker.

Lærlingene bliver løbende færdige med uddannelsen gennem året, og de samles én gang årligt til en festlig begivenhed. Her inviteres familiemedlemmer og den sidste skipper, lærlingen har været i praktik hos, til at deltage. På denne dag kåres "Årets unge fisker" og "Årets praktikplads".

Følgende kriterier skal være opfyldt, for at komme på tale til titlen 'Årets lærling'

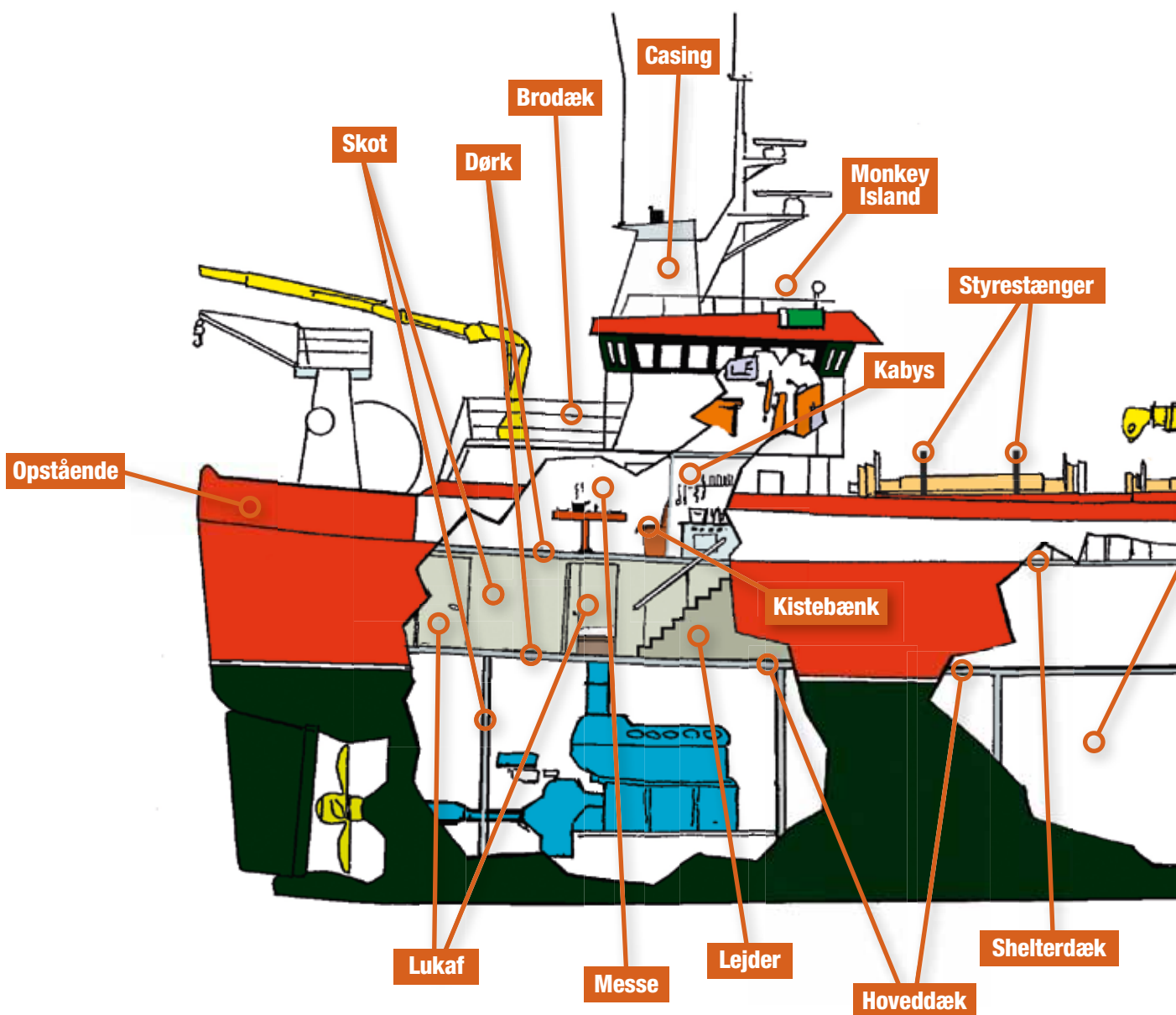
- 1** Eksemplarisk opførsel under hele uddannelsesperioden
- 2** Interesse for uddannelsen udvist i hele uddannelsesperioden gerne med en visionær holdning
- 3** Udvist godt kammeratskab og hjælpsomhed i praktikperioderne og under skoleophold
- 4** Gennemført skoleopholdet med et godt resultat, herunder også erhvervelse af de til grundkurset hørende duelighedsbeviser

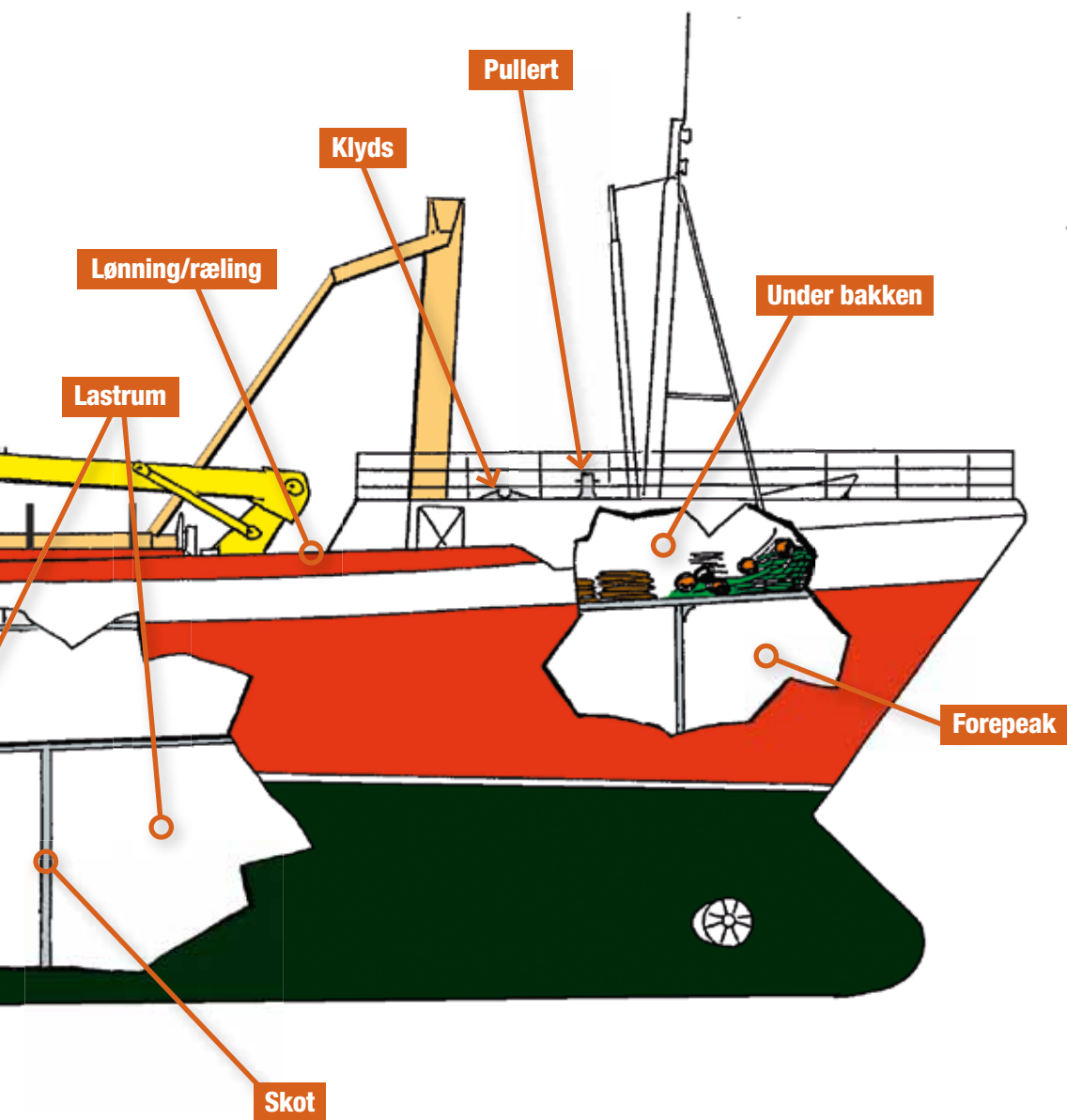
OG så skal lærlingen i forbindelse med uddannelsen have været på 2 forskellige fartøjer.

SKIBSUDTRYK

Nedenstående tegning viser en trawler, hvorpå der er indsat nogle af de almindelige "skibsudtryk", der bliver anvendt om bord. Vær opmærksom på, at i andre fiskeriformer kan fartøjet være indrettet anderledes, og der kan være andre benævnelser. Fartøjsstørrelsen kan ligeledes variere meget.

Der er f.eks. stor forskel på størrelsen af de fartøjer der anvendes til bundgarnsfiskeri og de fartøjer, der anvendes til notfiskeri. Tilføj selv flere på tegningen, hvis du som lærling gennem din uddannelse støder på benævnelser, der ikke fremgår af illustrationen.

Auktionsgade 1b
6700 Esbjerg

Tel.: +45 75 18 05 66
Fax: +45 75 18 05 75

post@f-a.dk
www.f-a.dk